

зні етносоціальні спільноти. Це й зумовило актуальність нашого дослідження.

Мета розвідки – аналіз антропонімів як інтертекстуальних елементів на матеріалі історичного роману у віршах Ліни Костенко «Маруся Чурай».

Ономастичний простір роману «Маруся Чурай» має свої особливості, які коригуються тим, що йдеться про «історичний роман у віршах». Велика кількість персонажів, що перебувають у взаємодії, зростання вагомості сюжету в жанрі роману помітно підвищують відсоток прямого, номінативного вжитку власних назв. Ознака твору «історичний» вимагає побудови автентичного онімічного хронотопу, а ознака «у віршах» – поезії. І це виявляється щоразу в ужитку кожного оніма роману (*онім* з латинської – назва, ім'я).

Чітка окресленість власних найменувань виявляється в тому, що вони, як правило, не вигадані, а реально й документально зафіксовані. Окрім того, вони позначають назви історично значущих об'єктів та осіб. Уживання їх зумовлене насамперед точністю, достовірністю, правдивістю поданої інформації. Можна сказати, що в цьому випадку власні найменування виконують свою первинну функцію – називну, а також вторинну – інформативно-національну, створюючи інформаційне поле.

Отже, антропоніми в романі Ліни Костенко «Маруся Чурай» – це результат ретельного авторського добору. Створюючи своєрідні мікротексти, вони допомагають локалізувати зображуване в просторі й часі, надати йому національного забарвлення. Антропоніми твору виконують певну стилістичну та художню функції, характеризують мову і стиль автора, стають засобом вираження авторської модальності.

Кривушкіна І.
ХНУРЕ

ОСОБЛИВОСТІ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДАННЯ АНГЛОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Системи машинного перекладу текстів з одних природних мов на інші моделюють роботу людини-перекладача. Їх ефективність залежить насамперед від того, у якому ступені в них ураховуються об'єктивні закони функціонування мови й мислення. Ці закони поки що недостатньо вивчені. Тому, вирішуючи завдання машинного перекладу, необхідно враховувати багатий досвід міжнаціонального спілкування й досвід перекладацької діяльності, накопичений людством. Цей досвід свідчить

про те, що у процесі перекладання основними одиницями змісту є не окремі слова, а фразеологічні сполучення, що виражають поняття.

Під час створення систем фразеологічного машинного перекладу застосовують такі принципи: а) використання в машинному словнику насамперед фразеологічних одиниць; б) включення до програми машинного перекладу так званих «мовних моделей» – фразеологічних одиниць з порожніми місцями, які можуть заповнюватися різними словами та словосполученнями, породжуючи осмислені відрізки мовлення; в) створення політематичних машинних словників великого обсягу; г) крім основного політематичного словника, у системах машинного перекладу використовують набір невеликих за обсягом додаткових тематичних словників, що містять інформацію, відсутню в основному словнику; д) включення до словника багатозначних слів із зазначенням їх пріоритетного еквівалента, специфічного для певної предметної галузі.

У традиційних двомовних і багатомовних словниках загального призначення перекладні еквіваленти вказувалися переважно для окремих слів, для словосполучень – значно рідше. Указівка перекладних еквівалентів для словосполучень більш властива спеціальним термінологічним словникам. Тому під час перекладання фрагментів текстів, що містять багатозначні слова, часто виникали труднощі.

Під час перекладання текстів з англійської мови українською доводиться вибирати перекладні еквіваленти для слів, ураховуючи їхній контекст або приписувати такі еквіваленти словосполученням і фразам як цілісним одиницям змісту. Це завдання важко піддається алгоритмізації, і розробники систем машинного перекладу протягом тривалого часу не знаходили задовільного вирішення. Нині поширеною є концепція «Translation memory». Сутність її полягає в тому, що під час підготовки іншомовних варіантів будь-яких документів спочатку їх перекладають перекладачі вищої кваліфікації. Потім оригінал документів та їхні переклади іноземною мовою вводять в ЕОМ, розчленовують на окремі речення або фрагменти речень, та із цих елементів будують базу даних, що містить перекладні відповідники між ними. Базу даних завантажують у пошукову систему, що дає змогу за окремими реченнями або фрагментами речень нового тексту вибирати їхні переклади й уставляти в цей текст. У такий спосіб можна в автоматичному режимі одержувати якісні переклади тих фрагментів тексту, поданих у базі даних. Непізнані фрагменти тексту перекладають іноземною мовою вручну. У процесі цього можна скористатися процедурою наближеного пошуку цих фрагментів у базі даних, а результати пошуку використовувати як підказку. Результати ручного перекладу нових фрагментів текстів можна знову вводити в базу даних. Тоді під час перекладання нових документів

пам'ять перекладача буде поступово збагачуватися, а її ефективність зростатиме.

Кроо В.
НТУ «ХП»

ЖАРГОН ЯК ОДИН ІЗ РІЗНОВИДІВ СОЦІАЛЬНИХ ДІАЛЕКТІВ

Жаргон (франц. *jargon* – «незрозуміла мова») – соціолект, який відрізняється від літературної мови використанням специфічної, експресивно забарвленої лексики, синонімічної до слів загального вжитку і фразеології, а також – рідше – особливостями вимови.

Жаргон виникає серед груп носіїв мови, об'єднаних спільністю професійних інтересів (медиків, комп'ютерників, ін.), однаковими захопленнями (жаргон мисливців, філателістів, рибалок), тривалим перебуванням у певному середовищі (військова служба, навчання).

Жаргонізмами називають слова, уживання яких обмежене нормами спілкування, прийнятими в певному соціальному середовищі. Із цієї причини їх ще називають соціальними діалектизмами. Жаргонізми – це переважно специфічні, емоційно забарвлені назви понять і предметів, які мають нормативні відповідники в літературній мові і, відступаючи від неї, надають процесу спілкування атмосфери невимуженості, іронічності, фамільярності тощо. До молодіжної жаргонної лексики, наприклад, належать такі слова, як *центровий* (авторитетний), *бабки* (гроші), *прикид* (одяг, манера одягатися), *приколотися* (отримати або створити враження) тощо.

У літературно-художніх творах жаргонізми використовують переважно з метою створення відповідного емоційного й соціального колориту, а також із метою мовленнєвої характеристики осіб.

Крючок В.
НТУ «ХП»

ТРОПИ ТА ФІГУРИ УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЯ

Учення про фігури мови бере початок в античній класичній риториці. У її розділі «Диспозиція» розглядали паралогічність – фігуральність мови, відколи Арістотель з'ясував, що є скорочені силогізми – тропи. Докладніше фігури мови розглядали в розділі «Елокуція». Хоча тропи завжди перебували в центрі уваги вчених, але й досі чіткої загальноприйнятої їх класифікації немає.